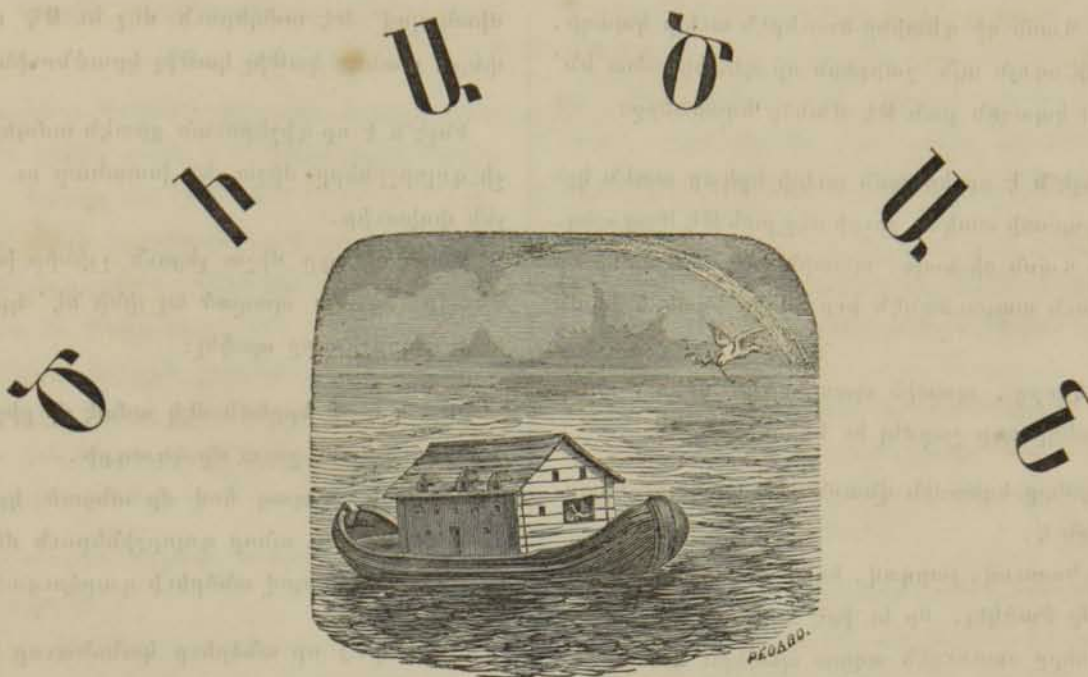

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

ԲԱՆԱԼԻ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ԵՂԵԱՄՆ.

Ինչ է եղեամբ.

— Երեք տեսակ եղեամ կայ.

Ա. Սառած ցօղ, որ բուն եղեամն է:
Անոր համար Արիստոտէլ ըսած է թէ
«եղեամն է ցօղ թերասառոյց» ըստ

մեր Թարգմանութեան, կամ թէ ըստ յոյն բնագրին աւելի Ձգուածամբ, «եղեամն է ցօղ սառուցեալ. ցօղեղեամն է ցօղ կիսասառոյց»:

Բ. Սառած մէգ, որ բուն եղեամն է:

Գ. Սառած անձրեւ, որ կամիւններուն գետին իյնալով սառելէն կլինի:

Ցօղին սառելուն պատճառն ի՞նչ է.

— Այս է որ ցօղ իջած գետնին պաղութիւնը զրոյէն վար լինելով, գոլորշին կսառի ու գետնին երեսը ձերմակ սփռոցի մը պէս կծածկէ:

Ինչո՞ւ համար եղեամբ խիստ պարզ եղած գիշերները միայն կիջնէ.

— Վասն զի ցօղին սառելուն համար՝ պէտք է որ գետինը զրոյէն վար աստիճանի պաղած լինի, եւ թէ որ երկինքը ամպոտ լինէր, գետնին այնչափ չէր պաղեր:

Ինչէ՞ն է որ եղեամ իջած ատենը գետերը չեն սառիր.

— Վասն զի եղեամին պատճառ օդոյն պաղիւր չէ՝ հապա զրոյէն վար պաղած գետնին դպչիւն է:

Ինչո՞ւ համար խոտերուն ու թուփերուն վրայ աւելի շատ եղեամ կիջնէ քան թէ Թանձր ծառերուն վրայ.

— Վասն զի գետինը ծառերէն աւելի կ'ալաղի, ուստի օդոյն այն շարքերն որ գետնին մօտ են՝ աւելի կ'ալաղին քան թէ թանձր եղածները:

Ինչէ՞ն է որ եղեամն աւելի երկար ատեն կը մնայ պատի տակ եւ շուրի մէջ քան թէ թաց տեղ.

— Վասն զի նախ, պատին շուրքը չթողուր որ արեւուն տաքութենէն իւր տակը եղած եղեամն հալի.

Երկրորդ, պատին պատճառաւ հովը չկրնար այն տեղի օդը շարժել եւ եղեամը ցնդել:

Բոյսերը եղեամին վնասներէն պահելու հնարքը ո՞րն է.

— Կտաւով, յարդով, եղեգով կամ ուրիշ բանով մը ծածկել: Որ եւ իցէ ծածկոյթ բաւական է բոյսերը սառուցէն ազատ պահելու համար:

ԱՆՁՐԵՒ.

Անձրեւն ի՞նչ է.

— Անձրեւը ամպերուն քուր դառնալն է, որով գոլորշիները կաթիլ կաթիլ վար կ'թափին:

Անձրեւին գլխաւոր պատճառը ո՞ր բաները կսեպուին.

Ա. Գոլորշիներուն դիզուիլը.

Բ. Այլ եւ այլ կողմերէ եկող հովերու հոսանքներուն պատճառած ցնցմունքը.

Գ. Խոնաւ հովի փչելը.

Դ. Յդոյն տաքութեան աստիճանին փոխուիլը.

Ե. Յդոյն մէջի ելեքորականութեան շատնալը:

Ինչէ՞ն է որ անձրեւի կաթիլները երբեմն խոշոր կլինին եւ երբեմն մանր.

Վասն զի նախ՝ օդը երբեմն գոլորշիքով լեցուն է, եւ անձրեւի կաթիլները վար ինչալու ատեն կ'խոշորնան.

Երկրորդ, հովը երբեմն երկու երեք կաթիլ իրարու հետ կ'միացնէ:

Որչափ որ ամպերը գետնին մօտ են՝ անձրեւի կաթիլներն ալ այնչափ խոշոր կլինին. վասն զի այն ամպերը աւելի ալ գոլորշիքով լեցուն են:

Անձրեւը ինչո՞ւ համար կաթիլ կաթիլ կ'թափի.

— Վասն զի քրային գոլորշիները իրարու հետ

միանալով՝ թէ ամպերուն մէջ եւ թէ վար թափելու ատեն, կաթիլ կաթիլ կ'ըստնուին:

Ինչէ՞ն է որ գիշերուան ցրտէն ամպերուն մէջի գոլորշիները միշտ չեն խտանար ու անձրեւի չեն փոխուիր.

Վասն զի օդը միշտ լեցուն չլինիր խոնաւութեամբ, ուստի պաղած ալ լինի նէ՝ կրնայ իւր մէջի գոլորշիները պահել:

Ինչէ՞ն է որ երբեմն մէկ ամպէ մը քիչ մը անձրեւ կուգայ ու շուտ մը կ'դադրի.

— Վասն զի պաղ հով մը անցած կլինի ամպին երեսէն, ու անոր գոլորշիներուն մէկ մասը միայն պաղեցընելով անձրեւի դարձուցած կլինի:

Տեղեր կա՞յ որ անձրեւը կանոնաւոր կերպով մասնաւոր ժամանակներ ունենայ գալու.

— Այո, արեւադարձներուն տակի երկիրները այն ատեն անձրեւ կուգայ՝ երբոր արեւը զենիթին վրայ հասած լինի: Քանի որ հասարակածէն հեռանաս՝ չոր ու անձրեւոտ եղանակներուն ատեններն ալ կ'փոփոխին:

Երկրի մը դիրքն ալ յայտնապէս շատ ազդեցութիւն ունի անձրեւին վրայ. ուստի Մատրիտ խիստ քիչ անձրեւ կուգայ, եւ ստորին Եգիպտոս գրեթէ ամենեւին չի գար:

Ո՞ր երկիրներուն մէջ աւելի շատ անձրեւ կուգայ.

— Արեւադարձներուն տակի եւ անոնց մօտ եղած երկիրներուն մէջ: Այն տեղուանքը քիչ ժամանակի մէջ եղած անձրեւը շատ աւելի է քան թէ մեր երկիրներուն մէջ բոլոր տարին եկածը:

Ափրիկէի մէջ, հասարակածին մօտ, անձրեւը ապրիլի մէջ կսկսի:

Սենեկալի եզերքը յունիսին կսկսի ու մինչեւ սեպտեմբեր կը շէ:

Միջնորտին մէջ խիստ քիչ գոլորշիք գրտնուած ժամանակը յունուար ամիսն է. անկէց ետքը քանի կերթայ անձրեւը կշատնայ, մայիսին ու յունիսին աւելի կշատնայ ամիսը, եւ յուլիսին մէջ վերջի աստիճանին կհասնի. իսկ օգոստոսին կսկսի քիչնալ ու մինչեւ յունուար երթալով կ'ալաղսի:

Բոլոր տարին ո՞րչափ անծրեւ կուգայ Գաղղիոյ մէջ.

— Գաղղիոյ ծովեզերքը բոլոր տարին եկած անծրեւին միջին չափն է 67 խորանարդ հարիւրամեծր. Փարիզ 50, Լիոն 89:

Միլան եկած տարեկան անծրեւն է 96 խորանարդ հարիւրամեծր, Վենետիկ 81, Լոնտրա 53, Մարսիլիա 47, Փեթրպուրկ 46:

Նորվեկիոյ Պէրկէն քաղաքը եւրոպայի ամէն քաղաքներէն աւելի շատ անծրեւ կուգայ, այնպէս որ հոն եկած տարեկան անծրեւին չափն է 224 հարիւրամեծր:

Բոլոր տարին ո՞րչափ անծրեւ գալը ի՞նչպէս կրնայ չափուիլ,

Անծրեւաչափ անուանով աման մը կայ, անծրեւը անոր մէջ ժողվելով: Աս ամանը գլան մըն է որ երկու յատակ ունի. վերինը ձագարի տեղ կըռնէ, իսկ վարինը ջուրը մէջը կպահէ քովն ալ խողովակ մը կայ որ ջրին բարձրութիւնը կըցուցնէ:

Ինչէ՞ն է որ սեպտեմբերէն մինչեւ մարտ աւելի շատ անծրեւ կուգայ քան թէ մարտէն սեպտեմբեր.

— Վասն զի ամառն անցնելէն ետեւ օդոյն տաքութիւնը քանի կերթայ կպակսի. ուստի ջրային գոլորշիքները օդուն մէջ չկարենալով կենալ՝ անծրեւ կդառնան:

(Շարայարուբիւնն յառաջիկայս.)

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ի.

Գ Ր Ե Ա Ց

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ Վ. ԳԱԼՅԱՅԵԱՆ.

Հիմն Կսախարանի պատմութեանն ետեւէն՝ իբրեւ շարունակութիւն կամ ամբողջացուցիչ մասն՝ ահաւասիկ կընծայէ Հեղինակը ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆԸ:

Իւր աղբիւր եւ առաջնորդ առած է չորից Աւետարանչաց պատմութիւնը, ըստ ժամանակագրութեան եւ ըստ նիւթոյն միացընելով եւ կապելով նոցա պատմածները: Եւ որովհետեւ Գործի Առաջնորդը կշարունակէ Աւետարանչաց պատմութիւնը, ուստի անկէ կբաղէ Հեղինակը եկեղեցւոյ սկզբնաւորութեան եւ յառաջանալուն պատմութիւնը:

Ոճոյն եւ լեզուին կողմանէ՝ այս Բ հատորին մէջն ալ՝ Հեղինակը — հաւատարիմ իւր սկըզբանը — կջանայ բնագրաց ոճէն եւ դարձուածքներէն չհեռանալ. այլ աշխարհաբառ ընտիր լեզուի վերածելով զայն՝ դրուածքին վախճան դրած է ոչ միայն դիւրիմաց ընել ուսանողաց եւ ժողովրդեան Քրիստոսի Տեառն մերոյ Վարքն ու երկնաբեր Վարդապետութիւնը, այլ միանգամայն եւ տալ ընթերցողաց զճաշակ Աւետարանչաց հոգեւից պատմութեանը, որով եւ գրդուել նոցա սիրտը եւ շարժել նոցա հետաքրքրութիւնը բուն սքանչելի բնագիրն ալ կարգալու:

Տպագրութեան մաքրութիւնն ու դիւրընթերց տաւերն եւս յուսամք որ Հեղինակին փափագանացն օգնեն՝ ու շուտով ծաւալեն իւր այս օգտակար աշխատասիրութիւնը, որ թէ դասատանց համար կրնայ ծառայել, եւ թէ բարեպաշտ ժողովրդականաց: Այս վախճանաւ զարդարած է նաեւ Փարիզ փորագրուած բազմաթիւ պատկերներով, որոց իբրեւ ճաշակ համարուն ետեւի երեսը դրուած քանի մի պատկերները: